

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาครั้งนี้ ได้หาข้อมูลโดยใช้การสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาสภาพและปัญหา การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีผลประเมินคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์ และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีผลประเมินคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนและ ผู้รับผิดชอบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการกิจกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 28 คนรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 จำนวน 2 คน ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบโครงการ กิจกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจำนวน 4 คน และ คณะวิจัยโครงการกิจกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 3 คน สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

การศึกษาสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีผลประเมินคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 สภาพและปัญหาที่พบมี ดังนี้

1. ด้านการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) พบว่า

สภาพการดำเนินงาน (1) ในขั้นตอนการศึกษาและ การเตรียมความพร้อม (Pre-Plan) สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบและมีการแต่งตั้งคณะทำงานประกัน และความสามารถ คนละ 1-2 มาตรฐาน ทำงานในขอบเขต 18 มาตรฐาน มีการกระจายอำนาจในการทำงาน โดยการแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบมาตรฐานตามความเหมาะสม 64 ตัวชี้วัด ของสำนักงาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีการประชุมคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา เกี่ยวกับแนวทางในการควบคุมคุณภาพ มีการแต่งตั้ง คณะทำงานในแต่ละฝ่าย เพื่อวางแผนการดำเนินงานตามมาตรฐานและมีการให้ความรู้และตกลง เกี่ยวกับกำหนดการในการวางแผนการให้คณะครูดำเนินงานศึกษาทำความเข้าใจในแต่ละมาตรฐาน ซึ่งจะมีความคล้ายคลึงกับมาตรฐานรอบสอง ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพโดยใช้วงจร

PDCA มีการศึกษาบริบทของโรงเรียน SWOT ก่อนจัดทำแผนปฏิบัติการและแผนกลยุทธ์

(2) ในขั้นตอนการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา (Plan) สถานศึกษามีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ มีการกำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนในแต่ละมาตรฐานการศึกษา มีการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนมีการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานแต่ละกิจกรรมมีการสร้างความร่วมมือกับองค์กรคณะบุคคลโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียนมีการวางแผนการทำงาน โดยมีแผนงานที่ชัดเจนมีการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา โดยการจัดทำแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปีมีการมอบหมายงานที่ชัดเจนมีคู่มือการประกันคุณภาพของโรงเรียน ระบุกิจกรรมตามมาตรฐาน มีการกำหนดร่องรอยเอกสารหลักฐานอย่างชัดเจนในคู่มือมีการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ PDCA กำหนดเป็น สามกระบวนการคือด้านควบคุมคุณภาพ ด้านตรวจสอบคุณภาพ และด้านการประเมินคุณภาพ มีมาตรฐานการปฏิบัติงาน (คู่มือการปฏิบัติงาน) (3) และในขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา (Do)สถานศึกษามีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีมีการจัดทำแผนกลยุทธ์มีการนิเทศติดตามผลมีการดำเนินการตามมาตรฐาน โดยการจัดกิจกรรม โครงการตามแผนปฏิบัติการประจำปีมีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศมีการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามแผน และมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียน คำขวัญของโรงเรียนได้ดำเนินการกิจกรรม โครงการตามแผนปฏิบัติการประจำปีมีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศติดตาม/นิเทศ/งานต่าง ๆ เป็นระยะ ๆ มีการดำเนินการตามมาตรฐาน โดยการจัดกิจกรรมและโครงการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานมีการดำเนินการตามแผนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาและตามแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษามีการนิเทศ กำกับติดตามผลการดำเนินงานตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ โดยจะเพิ่มหรือลดตามสภาพที่เกิดขึ้นจริงในสถานศึกษาดำเนินงานตามมาตรฐานของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลัก แล้วใช้การเทียบเคียงกับมาตรฐานของ สมศ. แต่ให้เน้นการมีอัตลักษณ์ดำเนินงานประกันคุณภาพโดยยึดคู่มือของโรงเรียนเป็นหลัก

ปัญหาที่พบในการดำเนินงาน (1) ในขั้นตอนการศึกษาและการเตรียมความพร้อม (Pre-Plan) พบว่าครูมีภาระงานมากครูมีน้อย ไม่มีการเก็บเอกสารร่องรอยการดำเนินงาน ขาดความรู้ความเข้าใจในการเก็บเอกสาร ข้อมูลสารสนเทศไม่เป็นระบบ ครูไม่มีความถนัดในบางกิจกรรมงบประมาณไม่เพียงพอไม่มีปฏิทินการปฏิบัติงานขาดการนิเทศ ติดตามงานไม่มีการแต่งตั้งคณะทำงานประกันคุณภาพการศึกษา ครูขาดความรู้ ความเข้าใจในการประกันคุณภาพ (2) ในขั้นตอนการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา (Plan) ไม่มีการทำแผนงานการประกันคุณภาพ ไม่มีคู่มือการประกัน ไม่ดำเนินงานตามแผนงานประกัน ข้อมูลสารสนเทศไม่เป็นระบบ

งบประมาณไม่เพียงพอบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทํางาน (3) และ
 ในขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา (Do) ภาระงานด้านการเรียนการสอนมีมากส่งผล
 ทํางานระบบงานประกันคุณภาพการศึกษามีการยืดหยุ่นตามระยะเวลาของการปฏิบัติงานสถานศึกษา

2. ด้านตรวจสอบคุณภาพ (Quality Auditing) พบว่า

สภาพการดำเนินงาน (1) ในขั้นตอนการตรวจสอบและทบทวน (Check)

สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการการตรวจสอบมีปฏิทินการนิเทศและติดตามมีการจัดทำ
 รายงานการประเมินตนเองมีการจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษามีการจัดทำเกณฑ์
 มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามีการรายงานผลการปฏิบัติงานมีการทำข้อมูลสารสนเทศ
 มีการติดตามงานและประเมินผลการดำเนินงานมีการสรุปผลการตรวจสอบการประกันคุณภาพใน
 สถานศึกษาชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนงานและมีการ
 ประชุมชี้แจงในการทำงาน (2) ในขั้นตอนการพัฒนาและปรับปรุง (Act) สถานศึกษามีการพัฒนา
 และปรับปรุงตามมาตรฐานการศึกษา มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศมีการแสดงผลการปฏิบัติงาน
 ตามตัวชี้วัดและเกณฑ์มาตรฐาน มีการประเมินผลตามมาตรฐานของสถานศึกษามีการรายงานผล
 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ได้แก่ และมีการรายงานผลการปฏิบัติงานของครู
 (Self-Assessments Report :SAR) มีการรายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา (Self-Study
 Report :SSR)

ปัญหาที่พบในการดำเนินงาน (1) ในขั้นตอนการตรวจสอบและทบทวน (Check)

พบว่าในสถานศึกษาบางส่วนบุคลากรไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมิน ไม่มีคู่มือ
 การประกันคุณภาพไม่มีการตรวจสอบคุณภาพการประเมินไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ
 การตรวจสอบไม่มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ไม่มีปฏิทินการนิเทศและติดตามเครื่องมือที่ใช้
 ตรวจสอบคุณภาพไม่ครอบคลุม กิจกรรมบางกิจกรรมไม่เอื้อต่อนักเรียน ไม่ตอบสนองความแตกต่าง
 ระหว่างบุคคลขาดการนิเทศและติดตามงาน ระยะเวลาในการตรวจสอบมีน้อย (2) ในขั้นตอน
 การพัฒนาและปรับปรุง (Act) ภาระงานด้านการเรียนการสอนมีมากส่งผลทํางานระบบงานประกัน
 คุณภาพการศึกษามีการยืดหยุ่นตามระยะเวลาของการปฏิบัติงานสถานศึกษา

3. ด้านการประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) พบว่า

สภาพการดำเนินงาน ในขั้นตอน การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ในภาพรวม (Act) สถานศึกษามีการจัดทำรายงานผลเป็นประจำทุกปีการศึกษาจัดการประชุม
 วางแผนการจัดเตรียมเอกสารร่องรอยต่างๆมีการแต่งตั้งคณะทํางานมีการประเมินตามสภาพและ
 ศักยภาพของนักเรียน มีการรายงานผลการประเมินเป็นระยะๆจัดทำเครื่องมือประเมินคุณภาพจัดทำ
 ปฏิทินการปฏิบัติงานการรายงานผลการปฏิบัติงานของครู (Self-Assessments Report : SAR)

มีการรายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา (Self-Study Report : SSR) และเตรียมงานเพื่อรองรับการประเมินจากหน่วยงานต้นสังกัดและสมศ.รอบสาม

ปัญหาที่พบในการดำเนินงาน ในขั้นตอนการประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวม (Act) สถานศึกษาบางส่วนขาดความรู้เกี่ยวกับการประเมิน มาตรฐานคุณภาพ ขาดการจัดทำข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน ไม่มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ไม่มีการทำ SWOT ขาดคู่มือการประเมินคุณภาพครูมีภาระงานมากงบประมาณไม่เพียงพอไม่มีการกำหนดผู้รับผิดชอบการทำงานแผนงานไม่เป็นระบบขาดการประสานงานการนิเทศ ติดตามงานไม่ต่อเนื่อง

แนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีผลประเมินคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ด้านการควบคุมคุณภาพ (Quality Control)

1.1 การศึกษาและการเตรียมความพร้อม (Pre-Plan)

จัดให้มีการประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความตระหนัก ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จัดตั้งคณะทำงานประกัน และคณะทำงานฝ่ายต่าง ๆ

1.2 วางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา (Plan)

จัดทำสารสนเทศสภาพปัจจุบัน (ข้อมูลพื้นฐาน) กำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสร้างเครื่องมือประเมินคุณภาพตามมาตรฐานจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี จัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาประเมินสภาพปัจจุบันของสถานศึกษาตามมาตรฐาน (SWOT) จัดทำแผนกลยุทธ์

1.3 ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา (Do)

ปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา และตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา นิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 ด้านการตรวจสอบคุณภาพ (Quality Audit)

2.1 การตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (Check)

มีการแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบ มีการกำหนดระยะเวลาและแนวทางการตรวจสอบ ดำเนินประเมินสภาพของสถานศึกษาตามมาตรฐานของสถานศึกษาครั้งที่ 2 หลังจากปฏิบัติงานไปได้ระยะเวลาหนึ่ง จัดทำสารสนเทศแสดงผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดและเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2.2 การพัฒนาและปรับปรุง (Act)

นำผลการประเมินปรับปรุง แก้ไขการปฏิบัติงานที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา ดำเนินการติดตาม ตรวจสอบการแก้ไข ปรับปรุงการปฏิบัติงานที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานของสถานศึกษา สรุปผลการตรวจสอบ จัดทำสารสนเทศ (ข้อมูลพื้นฐาน) ครั้งที่ 2 และรายงานการตรวจสอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พัฒนาการปฏิบัติงาน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 ด้านการประเมินคุณภาพ (Quality Assessment)

3.1 การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวม (Act)

เตรียมการเพื่อรับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพ การศึกษา จัดเตรียมหลักฐาน และข้อมูลต่าง ๆ ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อรับการประเมิน จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ถ้าได้รับการรับรอง ได้ใบรับรอง สถานศึกษารักษามาตรฐานคุณภาพให้คงไว้และรายงานผลการประเมิน กรณีถ้ายังไม่ได้รับการรับรอง สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไข และขอรับการประเมินใหม่ ตามเวลาที่กำหนด

อภิปรายผล

การศึกษาในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงสภาพ ปัญหาและแนวทางการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาที่มีผลประเมินคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 5 มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีผลประเมินคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 5 ในด้านการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) ด้านตรวจสอบคุณภาพ (Quality Auditing) และด้านการประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) สถานศึกษาส่วนใหญ่ มีการดำเนินการประกันคุณภาพ โดยใช้วงจร PDCA มีการจัดทำรายงานประจำปี มีการจัดทำแผนปฏิบัติการ มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สำนักงานเขตพื้นที่ที่กำหนดให้สถานศึกษาจัดส่งรายงานประจำปีทุกปี พร้อมทั้งต้องส่งแผนกลยุทธ์ ให้แก่เขตพื้นที่อีกด้วย ซึ่งในคู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา พ.ศ. 2554 (2554 หน้า 3-4) ได้กล่าวไว้ว่า ตามมาตรา 48 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุว่า “ให้ หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือ ว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่าง ต่อเนื่อง” ในขณะที่มาตรา 49 ของพระราชบัญญัติฉบับเดียวกันระบุถึงการประเมินคุณภาพภายนอก

ไว้ว่า “ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอกและทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา” การประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาปกติที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการควบคุมดูแลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพ มีการตรวจสอบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ ด้วยเหตุนี้ระบบการประกันคุณภาพภายในจึงต้องดูแลทั้งปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิตหรือผลลัพธ์ (Output/Outcome) เมื่อสถานศึกษามีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในแล้ว จำเป็นต้องจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ซึ่งเป็นผลจากการประกันคุณภาพภายใน หรือเรียกว่า รายงานการประเมินตนเอง เพื่อนำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เอกสารดังกล่าวจะเป็นเอกสารเชื่อมโยงระหว่างการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา การติดตามตรวจสอบโดยต้นสังกัด และการประเมินคุณภาพภายนอกโดย สมศ. ดังนั้น สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเองที่มีความลุ่มลึก สะท้อนภาพที่แท้จริงของสถานศึกษาในทุกองค์ประกอบคุณภาพ ทั้งนี้ในส่วนของตัวบ่งชี้ที่ 7 ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษา ไว้ว่า การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการและพัฒนาสถานศึกษา โดยได้กำหนดข้อมูลประกอบการพิจารณา คือ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีเป้าหมาย พันธกิจ วิสัยทัศน์ที่ครอบคลุมการดำเนินงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายใน แผนปฏิบัติงานประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษา ปฏิทินปฏิบัติงาน รายงานการประชุมที่แสดงถึงการนำผลจากการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหรือคณะกรรมการบริหารอื่น ๆ มาสื่อสารกับบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับที่ระบุไว้ตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สรุปแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่ให้เห็นถึงผลของการจัดกิจกรรมว่าบรรลุตามเป้าหมายตัวชี้วัดความสำเร็จตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สรุปผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับผลการดำเนินงานของสถานศึกษา สารสนเทศของสถานศึกษาที่แสดงถึงข้อมูลในภาพรวมของการบริหารจัดการในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษา ผลจากการสังเกตและผลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ส่วนในตัวบ่งชี้ที่ 8 พัฒนาการของการประกันคุณภาพภายใน โดยสถานศึกษาและต้นสังกัด หมายถึง การดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงที่ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ข้อที่ 14

ระบุว่า “กำหนดให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาชั้นพื้นฐาน” ที่ยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด ทั้งนี้ สถานศึกษาจะต้องดำเนินการประเมินตัวบ่งชี้ตามกฎกระทรวงฯ โดยมีการดำเนินการ (1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (ครูและบุคลากรทางการศึกษา หลักสูตร/ตำราวิธีการเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการศึกษา) (2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ (4) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (5) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (6) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (7) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน (8) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและข้อมูลประกอบการพิจารณา คือ รายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ส่วนปัญหาที่พบในการดำเนินงาน ส่วนใหญ่มาจากการ สถานศึกษามีครูน้อย ไม่มีความรู้ความเข้าใจในระบบการประกันคุณภาพ ขาดความรู้ในการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการประเมิน ขาดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ขาดความรู้ในการจัดทำรายงานให้เป็นรูปธรรม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษาไม่ได้จัดให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง บุคลากรส่วนใหญ่เป็นครูบรรจุใหม่ นอกจากนี้ อาจมีสาเหตุมาจากผู้ที่ได้รับการอบรม ได้รับการย้ายออกไปจากสถานศึกษานั้นๆ ทำให้ดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 5 (2553) ได้ศึกษาการผลเพิ่มประสิทธิภาพสถานศึกษาที่มีมาตรฐานการศึกษาดำกว่าเกณฑ์ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 5 ผลการดำเนินการศึกษา พบว่าการควบคุมคุณภาพ (Internal Quality Control) ตรวจสอบคุณภาพ (Quality Auditing) และการประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ทั้งนี้ ตรงกับความเห็นของ จารุญญ เรื่องขจร (2545, หน้า 1 - 4) ที่ได้สรุปประเด็นสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในหมวดที่ 6 ว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาว่า กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบ ทบทวน การประเมินคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา ให้สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งนี้ ให้สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ

จัดระบบสารสนเทศให้ครอบคลุมและทันต่อการใช้งาน มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและให้บุคลากรภายในหน่วยงานดำเนินการตรวจสอบ ทบทวน รายงานผลการดำเนินงานให้เป็นรูปธรรมและจัดทำอย่างต่อเนื่องเพื่อนำผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาควรนำรูปแบบการพัฒนาคุณภาพตามวงจรคุณภาพ P-D-C-A มาใช้ ตรงกับ สหชาติ จินวัฒน์ (2550) ซึ่งทำการศึกษา เรื่อง แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ของสถานศึกษา สำหรับผลการศึกษาด้านแนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพภายใน ได้แก่ ทางสถานศึกษาควรเร่งสร้างความตระหนัก และความรับผิดชอบในงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาแก่บุคลากรเนื่องจากขาดการประกันคุณภาพถือเป็นหัวใจของการศึกษาตั้งแต่ชั้นบริหารจนถึงการนำไปปฏิบัติโดยเฉพาะชั้นการตรวจสอบควรโปร่งใส และควรมีการนำรูปแบบการพัฒนาคุณภาพตามวงจรควบคุมคุณภาพ P-D-C-A มาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา แต่ผู้ศึกษาได้เพิ่มขั้นตอนการศึกษาและการเตรียมความพร้อม (Pre-Plan) เป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในงานประกันคุณภาพ เช่นเดียวกับทวิ มั่นตรง (2545) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนด้านปัจจัยคือ ควรจัดอบรมประชุมสัมมนาให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา มีคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ส่วนด้านกระบวนการควรมีการวางแผนร่วมกันในโรงเรียน มีการแบ่งงานมอบหมายงานตรงตามความรู้ความสามารถแต่ละบุคคล นิเทศ ติดตามงานอย่างเป็นระบบ ควรจัดอบรมให้ความรู้ ควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศให้เป็นระบบ นำเครื่องคอมพิวเตอร์มาดำเนินการจัดเก็บข้อมูล ควรจัดประชุมร่วมกันในการจัดทำเอกสารคู่มือต่างๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาการสอน และการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีนโยบายให้สถานศึกษาสร้างความตระหนักในการจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งได้แก่ ด้านการควบคุมคุณภาพ (Quality Control)

ด้านตรวจสอบคุณภาพ (Quality Auditing) ด้านการประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) โดยใช้
วงจรคุณภาพ PDCA

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดทำแนวปฏิบัติ ของหน่วยงานในสังกัดเกี่ยวกับ
ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ชัดเจนและถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกัน

3. สถานศึกษาควรเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายใน กับการประเมิน
คุณภาพภายนอก โดยเฉพาะการวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ เกณฑ์พิจารณาของ สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
(องค์การมหาชน) ให้ชัดเจนและดำเนินการให้สอดคล้องกัน ตามระบบประกันคุณภาพภายใน
สถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและรองรับการประเมินภายนอกจาก
สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

4. สถานศึกษาควรจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
สถานศึกษาให้ชัดเจนเป็นระบบตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์พิจารณาของสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
(องค์การมหาชน)

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ศึกษาควรมีการพัฒนากระบวนทัศน์ของการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
สถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการประกันคุณภาพภายในและรองรับการประเมินภายนอก
อย่างต่อเนื่อง